

Vademecum pro biskupy – Velikonoce 2020 [č. j. 2020/05]

Toto Vademecum pro biskupy připravila liturgická komise České biskupské konference na základě dekretu Kongregace pro bohoslužbu a svátosti ze dne 19. 3. 2020 (Prot. n. 153/20), dekretu téže kongregace ze dne 25. 3. 2020 (Prot. n. 154/20) a na základě vyjádření diecézních biskupů k otázkám rozeslaným 23. 3. 2020.

Letošní Velikonoce jsou mimořádné. Biskupové vyzývají kněze, aby se drželi mimořádných instrukcí a nepřidávali další příležitosti, kdy se lidé setkávají. S omezením vnějších forem slavení ať se zvětší soustředěnost a kontemplativní hloubka slavení.

1. Všeobecné zásady

- Biskupové a kněží mají slavit obřady Svatého týdne bez účasti lidu, tj. s jedním nebo dvěma přísluhujícími (např. jáhnem, akolytou, ministrantem, ceremonářem).
- Kněží, kteří by obřady slavili zcela bez přísluhujících, mohou zvážit, zda nedat přednost modlitbě hodin, jak to rubriky předpokládají.
- V úvodní části dekretu z 25. 3. 2020 je řeč o koncelebraci, které se biskupové i kněží mají „vyhnout“. Vzhledem k tomu, že dekret počítá s jedním či dvěma přísluhujícími, lze rozumně předpokládat, že „vyhnutí se“ koncelebraci se nevztahuje např. na ty farnosti, kde je např. farář a kaplan – v tomto případě nedochází k porušení pravidel, pokud by s nimi byl jeden přísluhující; v případě tří kněží by asistenci vykonali koncelebranti, aby byl zachován maximální počet **tří účastníků** bohoslužby (samozřejmě za dodržení potřebných hygienických opatření). Toto pravidlo platí při obdobných zmínkách i dále.
- Při bohoslužbách s přísluhujícím či koncelebrovaných je potřeba dodržovat v této době nařízená opatření: rouška na ústech, dostatečný odstup mezi lidmi apod.
- Při slavení eucharistie se doporučuje použít palu nejen na přikrytí kalicha, ale i na přikrytí patény; týká se to jak bohoslužeb slavených s přísluhujícím, tak koncelebrovaných.
- V případě koncelebrujících kněží je vhodné, aby celou eucharistickou modlitbu říkal předsedající sám.
- Při všech bohoslužbách se vynechává pozdravení pokoje.
- Eucharistie přísluhujícímu se podává pod způsobou chleba na ruku, případní koncelebranti přijímají podobojí namáčením, předsedající přijímá krev Páně po přijímání koncelebrantů a také purifikuje. Je potřeba dbát na používání čistých purifikatorií a při praní je vyvěřet. Je-li někde důvod k větší obezřetnosti, je možné použít dva kalichy a popř. i dvě patény.
- Věřícím je třeba oznámit začátek bohoslužeb tak, aby se mohli připojit v modlitbě.
- Základním úkolem pastýřů je vést věřící v tyto dny k modlitbě, zvláštním způsobem by se měla doporučovat modlitba hodin (Denní modlitba církve).
- Kde je to možné s ohledem na technické prostředky a také s ohledem na důstojnost a krásu liturgie bez lidu, je možné bohoslužby přenášet přímým přenosem, není však dovoleno nabídnout věřícím k dispozici jejich záznam. Biskupové mohou doporučit, aby se věřící v jejich diecézích připojili ke konkrétním přímým přenosům.
- Liturgická komise ve spolupráci s Liturgie.cz představí bezprostředně po 5. neděli postní podrobnější vademecum pro kněze a především podporu pro osobní a rodinnou modlitbu. Podobně připraví podklady také pro ty řeholní komunity, které budou triduum slavit bez kněze, aby jim je v případě zájmu mohl diecézní biskup doporučit.
- Pokud je v některých řeholních komunitách zvykem, že se na slavení bohoslužeb střídá více kněží, je nanejvýš vhodné, aby v období mimořádných opatření do příslušné

komunity přicházel stále stejný kněz. Ať o tom diecézní biskup tyto komunity i kněze, kterých se to týká, informuje. Je také potřeba, aby představení konkrétní komunity rozhodli o účasti zdravotně indisponovaných nebo starších osob na komunitních bohoslužbách.

- Tento dokument se zabývá řádnou formou římského ritu. Analogická opatření platí i pro formu mimořádnou.

2. Svátost smíření před Velikonocemi

- Není dáno žádné všeobecné nařízení týkající se svátosti smíření v českých a moravských diecézích.
- Apoštolská penitenciárie v Poznámce o svátosti smíření v situaci současné pandemie mimo jiné uvádí, že „přísluší diecéznímu biskupovi, aby pro kněze a kajícíky stanovil rozumná opatření, která mají platit při individuálním slavení svátosti smíření, jakými jsou prostorné místo mimo zповědnici, dodržení dostatečné vzdálenosti, použití ochranných masek, aniž by však byla ohrožena absolutní pozornost věnovaná zachování zповědního tajemství a patřičné diskrétnosti.“
- Je možné také připomenout důležitost dokonalé lítosti, kterou zmiňuje Apoštolská penitenciárie v Poznámce o svátosti smíření v situaci současné pandemie: „Tam, kde se jednotliví věřící ocitli v bolestné nemožnosti přijímat svátostné rozhřešení, je třeba připomenout, že dokonalá lítost, vycházející z lásky k Bohu milovanému nade všechno, vyjádřená upřímnou žádostí o odpuštění (takovou, jakou je kajícík v této chvíli schopen projevit) a doprovázená votum confessionis, tj. pevným předsevzetím jít co nejdříve ke svátostné zповědi, získává odpuštění hříchů, a to i smrtelných (srov. KKC, č. 1452).“
- Pokud budou trvat současná restriktivní opatření, kněží mohou požádat věřící, aby s ohledem na pandemii odložili svátost smíření na dobu po Velikonocích. Biskupové vyzvou faráře, aby svým farníkům oznámili, jakým bude tato věc upravena v jejich farnosti. Rozhodnutí budou přihlížet mimo jiné k věku a zdraví faráře.

3. Květná neděle

- Bohoslužba za účasti jednoho nebo dvou přísluhujících se smí konat v katedrálách, farních kostelích, případně na dalších místech; avšak vždy pouze uvnitř budovy.
- V katedrálách se použije slavnostní vstup se čtením evangelia o vjezdu do Jeruzaléma a žehnáním ratolestí.
- V jiných kostelích se použije jednoduchý vstup, kněz může požehnat ratolesti po vstupním pozdravu (čtení o vjezdu do Jeruzaléma se vynechává).
- Podle vhodnosti může kněz požehnat více ratolestí; věřící si je budou moci, až to bude možné, odnést domů.

4. Mše při svěcení olejů

- S ohledem na převažující názor biskupů neodkládat mši při svěcení olejů ať se zachová jednota ve všech diecézích a tato mše ať se koná s jedním nebo dvěma přísluhujícími ve čtvrtek Svatého týdne. Podle vhodnosti může být bohoslužba slavena v katedrále nebo např. v biskupské kapli.
- K výměně posvátných olejů ve farnostech dojde dodatečně, až to s ohledem na vývoj situace a vládní opatření bude možné. Oleje požehnané před loňskými Velikonocemi je třeba prozatím uchovat.
- I kdyby byla tato mše přenášena přímým přenosem, obnova kněžských závazků se vynechá.
- Liturgická komise připraví mimořádnou podobu obnovy kněžských závazků ve formě soukromé modlitby, kterou jednotliví kněží použijí ve své farnosti při večerní mši na památku Večeře Páně, popř. při nešporách.

5. Mše na památku Večeře Páně

- Kněz, který neslaví mši na památku Večeře Páně, se jako obvykle v tento den místo toho modlí nešpory.
- Kněží se letos mimořádně dovoluje, aby tuto mši slavili bez účasti lidu, tedy s jedním nebo dvěma přísluhujícími.
- Vynechává se mytí nohou.
- Pro jeho specifikou podobu je vhodné použít římský kánon.
- Po mši svaté se nekoná přenesení Nejsvětější svátosti. Eucharistie po celé triduum zůstává v hlavním svatostánku. Oltář se odhalí jako obvykle.
- Kněží po evangeliu, případně po homilii obnoví své kněžské závazky; slaví-li ten den nešpory, obnovují je před kantikem Panny Marie. Příslušný text připraví liturgická komise. Pokud mši na památku Večeře Páně předsedá biskup a je přítomen další kněz, je součástí bohoslužby obnova kněžských závazků.

6. Památka umučení Páně na Velký pátek

- Kněz, který neslaví Památku umučení Páně, se jako obvykle v tento den místo toho modlí nešpory.
- Památka umučení Páně se slaví jen v katedrálách a farních kostelích s jedním nebo dvěma přísluhujícími bez účasti lidu.
- Čtení pašijí se rozdělí mezi kněze a přísluhující; může je též přečíst sám kněz (jáhen).
- Výzvy k velkopátečním přimluvám ať pronáší přísluhující, orace vždy sám celebrant.
- V přimluvách bude doplněna 11. přimluva za ty, kdo se nacházejí ve zmatku, za nemocné a zemřelé, text připraví liturgická komise.
- Kde je zvykem uctívat kříž políbením, musí být toto gesto omezeno výhradně na celebranta.
- Tam, kde nebudou obřady přenášeny přímým přenosem, mohou kněží tuto památku slavit jednodušším způsobem. Instrukce připraví liturgická komise.

7. Soukromá modlitba v kostelích

- S ohledem na místní podmínky a aktuální nařízení vlády ČR mohou kněží během velikonočního tridua ponechat kostely otevřené pro soukromou modlitbu věřících. Nebude se ale připravovat adorace kříže ani tzv. Boží hrob z důvodu možné větší koncentrace lidí v kostelích.

8. Bílá sobota

- Obřady katechumenátu tradičně spjaté s rámem Bílé soboty jsou odloženy na dobu, kdy bude možné slavit iniciační svátosti. Je na diecézních biskupech, aby takový termín určili.

9. Velikonoční vigilie

- Kněz, který neslaví velikonoční vigilii, se jako obvykle modlí místo toho modlitbu se čtením ze slavnosti Zmrtvýchvstání Páně.
- Velikonoční vigilii je dovoleno slavit výlučně v katedrálách a farních kostelích, biskupové a kněží ji slaví s jedním nebo dvěma přísluhujícími.
- Slavnost velikonoční svíce bude zahrnovat pouze její zapálení a *Exsultet*.
- Bohoslužba slova se slaví obvyklým způsobem.
- Z křestní bohoslužby se použije pouze obnova křestního vyznání.
- Slavení eucharistie se koná obvyklým způsobem.
- Liturgická komise připraví instrukce pro zjednodušené slavení velikonoční vigilie odpovídající fyzické nepřítomnosti lidu (např. zřeknutí se zlého formou individuální modlitby; obnova křestních závazků formou apoštolského vyznání víry aj.).

10. Boží hod velikonoční

- Mši svatou v den slavnosti Zmrtvýchvstání Páně slaví kněží s jedním nebo dvěma přísluhujícími.
- Sekvence se zařazuje pouze tehdy, jestliže se zpívá.
- Pokud nebudou zmírněny restriktce, kněží odloží velikonoční podávání eucharistie na dobu velikonoční.